

OIKEUS OPPIA - koulutuksellisen tasa-arvon ja positiivisen erityiskohtelun edistämistoimia varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa valmisteleva työryhmä

TYÖPAJA: Opetus, pedagogiikka ja tasa-arvo

Perusopetuslaki takaa kaikille oikeuden kasvaa, oppia ja kehittyä turvallisessa ympäristössä taustasta ja varallisuudesta riippumatta. Suomalaisten perusopetusikäisten oppilaiden väliset erot ovat kuitenkin kasvaneet ja oppilaan taustan vaikutus oppimistuloksiin on voimistunut. Koulutuksellinen tasa-arvo on heikentynyt erityisesti suurten kaupunkien sisällä, joissa oppilasvalikointi kouluihin ja luokkiin on yleisempää kuin muualla Suomessa. Kasvukeskusten ulkopuolella keskustelu tasa-arvosta koskettaa koulutuksen yhdenvertaista saavutettavuutta.

Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa keskeistä on yhteiskunnallisen tasa-arvon ja lasten oikeuksien edistäminen. Varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmä poikkeaa perusopetuksesta. Kunnilla on velvollisuus järjestää varhaiskasvatusta kunnassa asuville lapsille, mutta velvollisuutta järjestää sitä lähipalveluna ei ole. Kunnat voivat tuottaa varhaiskasvatuspalvelua itse, osana kuntayhtymää tai hankkia palvelua yksityisiltä palveluntuottajilta.

Suomalainen ja pohjoismainen malli korkeatasoisen ja tasa-arvoisen koulutuksen järjestämiseksi on perinteisesti perustunut julkisin varoin rahoitetulle koulutusjärjestelmälle, joka pohjautuu ajatukseen koulutusmahdollisuuksien tasa-arvoisuudesta sukupuoleen, yhteiskuntaluokkaan ja alueelliseen sijaintiin katsomatta. Julkinen valta huolehtii myös oppilaspaikkojen allokoinnista: jokaiselle oppilaalle osoitetaan koulu oman asuinpaikan läheltä. 1980-luvulta lähtien koulutusta koskeissa uudistuksissa on ollut tavoitteena purkaa keskitettyä hallintoa ja korvata se hajautetummilla koulutusjärjestelmillä. Suomessa nämä kouluvalintapolitiikan peruseriaatteet hyväksyttiin 1990-luvun kuluessa osaksi koululainsäädäntöä. Periaatteet korostavat perheiden oikeutta valita lapselleen muu kuin kunnan osoittama lähikoulu, kunnallisten koulujen tarjoamien painotusten lisääntymistä, yksityisten oppilaitosten lisääntymistä sekä paikallista opetussuunnitelmallista vapautta.

Varhaiskasvatuspalvelua voidaan järjestää erilaisissa muodoissa: päiväkodeissa, ryhmäperhepäiväkodeissa, perhepäivähoitona hoitajan kotona sekä avoimena varhaiskasvatuksena. Päiväkoti- ja perhepäivähoitoa koskevat samat säädökset ja velvoittava opetussuunnitelma. Velvoittava opetussuunnitelma on tullut varhaiskasvatukseen ensimmäisen kerran vuonna 2016. Varhaiskasvatuksessa yksityinen palveluntuotanto on lisääntynyt viime vuosina huomattavasti. Osa kunnista on ulkoistanut varhaiskasvatuspalvelujen tuotannostaan huomattavan osan (jopa 45 %). Varhaiskasvatus kuuluu kuitenkin julkisen hallintotehtävän piiriin ja sitä rahoitetaan julkisilla varoilla.

Koulutuspolitiikalla pyritään siihen, etteivät oppimistulokset riipu yksilön taloudellis-yhteiskunnallisesta tai etnisestä taustasta, asuinalueesta tai sukupuolesta. Tavoitteena on, että jokainen suomalainen lapsi ja nuori saa maailman parasta varhaiskasvatusta ja koulutusta lähipalveluna. Tavoitteena on turvata yhdenvertaiset oppimisedellytykset ja koulutusmahdollisuudet varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa.

Työpajan tavoitteet:

Pohtia eriarvoistumiskehityksen syitä ja nykytilannetta pedagogisista näkökulmista varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa

Pohtia, millaisin pedagogiikkaan liittyvin keinoin positiivista erityiskohtelua voitaisiin edistää varhaiskasvatuksen alalla

Pohtia pedagogisia ja opetukseen liittyviä keinoja, joilla voidaan puuttua tunnistettuun eriarvoistumiskehitykseen koulujen sisällä ja koulujen välillä sekä kaupunkien sisällä ja alueiden välillä

Aika: perjantai 5.3.2021 klo 9-12

Paikka: Teams-kokous Howspacea hyödyntäen

Osallistujat: Oikeus oppia-foorumin jäsenet, Tasa-arvotyöryhmän jäsenet

[Ilmoittautumislinkki](#)

<https://link.webpolsurveys.com/S/6D4DC68E5FC9A921>

OHJELMA

1. Työpajan avaus

Opetusneuvos Erja Vitikka ja erityisasiantuntija Mervi Eskelinen, OKM

2. Alustuspuheenvuoroja työpajan teemaan

Kansallisesta yhdenmukaisuudesta kunnallisiin perusopetuksen malleihin
Mira Kalalahti, kollegiumtutkija, Turun yliopisto

Oppimisen oikeuden mahdollisuudet ja haasteet varhaiskasvatuksessa
Kirsti Karila, varhaiskasvatuksesta

Esimerkit kuntien strategioista lisätä lähikoulun valintaa ja vähentää eriytymiskehitystä kunnan ja koulujen sisällä:

Helsinki, projektipäällikkö Katja Rajaniemi

Lappeenranta, opetuspäällikkö Mari Routti

3. Kysymyksiä ja keskustelua

Aikaa kysymyksille ja yleiselle keskustelulle OKM johdolla

4. Työpajatyöskentelyn briiffaus ja jaloittelutauko

5. Työpajatyöskentelyä ryhmissä

Alustavat kysymykset:

Mitkä koulujenpäiväkotien toimintakulttuuriin ja pedagogiikkaan liittyvät tekijät vaikuttavat huoltajien valintoihin?

Mitkä varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin ja pedagogiikkaan liittyvät tekijät vaikuttavat huoltajien valintoihin?

Millaisin pedagogisin keinoin positiivista erityiskohtelua voitaisiin edistää varhaiskasvatuksen alalla?

Millaisin pedagogisin ja opetuksellisin keinoin voidaan puuttua tunnistettuun eriarvoistumiskehitykseen koulujen sisällä ja koulujen välillä sekä kaupunkien sisällä ja alueiden välillä?

6. Työpajan purku ja yhteenveto